

Iedereen heeft een stukje van de oplossing

Rapportage gemeente Dordrecht en number 5 foundation December 2024

Met dank aan: Jongeren van de Wereld, R-Newt, Wij voor de Jeugd, Stichting Werkshop, Careerskills, Humanitas, de Uitvoeringsbrigade, McDonald's Dordrecht Centrum, gemeente Dordrecht.

Introductie

Gemeente Dordrecht en number 5 foundation hebben in juni 2024 de wens uitgesproken om samen te werken aan het in kaart brengen van de leefwereld van kinderen en jongeren en het in beeld brengen van mechanismen die zorgen voor intergenerationele armoede in Dordt West. In de eerste fase worden hiervoor inzichten van kinderen en jongeren zelf verzameld en wordt toegewerkt naar een bredere dialoog met meerdere spelers. Vanuit de eerste fase worden mogelijke kansen voor fase 2 geïdentificeerd. In fase 2 worden activiteiten ontwikkeld, gericht op preventie van armoede en schulden en/ of het doorbreken van intergenerationele armoede. Deze rapportage bevat de inzichten uit fase 1.

Voor gemeente Dordrecht past de samenwerking binnen de bredere aanpak voor stedelijk focus gebied Dordt West, vanuit 'Aanpak geldzorgen, armoede en schulden 2022-2025' door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW). Daarom zijn de gesprekken met kinderen en jongeren ingestoken vanuit de invalshoek van financiële educatie.

Leeswijzer

1. Aanpak en werkwijze.....	p. 2
2. Inzichten.....	p. 5
1. Eigen regie.....	p. 5
2. Het ecosysteem.....	p. 6
3. Locaties.....	p. 7
4. Sleutelfiguren.....	p. 9
5. Vaardigheden.....	p. 13
3. Kansen.....	p. 16

1. Aanpak en werkwijze

Number 5 foundation heeft, in nauwe samenwerking met de gemeente, vanaf augustus tot en met november 2024 verschillende kinderen en jongeren gesprekken georganiseerd en gefaciliteerd, waarbij het perspectief van kinderen en jongeren zelf centraal stond. Hiervoor hebben we samengewerkt met verschillende spelers binnen Dordt-West en een drietal dialogen gefaciliteerd bij R-Newt, Stichting Workshop en Jongeren van de Wereld. Van daaruit hebben we toegewerkt naar een brede dialoog waarbij meerdere perspectieven aanwezig waren, zoals kinderen en jongeren, jongerenwerkers, hulporganisaties, een lokale ondernemer en vertegenwoordigers van de gemeente in Dordt West.

Tijdens de voorbereidende gesprekken en dialogen bij de jongerenwerkorganisaties, is ingezoomd op de leefwereld van kinderen en jongeren zelf, met als insteek financiële educatie en met aandacht voor de verschillende contexten waarin zij zich begeven. Thema's die we hebben besproken zijn bijvoorbeeld de thuissituatie, werk, sociale media, school of studie en vrienden.

Vanuit deze thema's zijn relevante kansen (activiteiten), uitdagingen en spelers in kaart gebracht over interventies die kunnen worden gedaan. Op deze manier hebben we in co-creatie met de kinderen en jongeren zelf de brede dialoog ontworpen. In de brede dialoog zijn we met de diverse spelers in gesprek gegaan over hoe (financiële) hulp beter aan kan sluiten bij de behoeften van kinderen van jongeren van nu én de volgende generatie.

De sessies en voorbereidende gesprekken

- 20 augustus 2024: Startbijeenkomst Preventie armoede Dordt West
- 4 september 2024: Voorbereidend gesprek Stichting Workshop
- 24 september 2024: Dialoog Stichting Workshop
- 26 september 2024: Voorbereidend gesprek Jongeren van de Wereld
- 2 oktober 2024: Voorbereidend gesprek R-Newt
- 3 oktober 2024: Voorbereidend gesprek Wij voor de Jeugd
- 9 oktober 2024: Dialoog Jongeren van de Wereld
- 9 oktober 2024: Dialoog R-Newt
- 21 november 2024: Brede dialoog Dordt West

Voor de leesbaarheid hebben we alle gesprekken en dialogen die we hebben gehad, geclusterd in thema's. De inzichten geven veel informatie over mechanismen van intergenerationele armoede en (financiële) hulp, door de ogen van kinderen en jongeren zelf.

Mechanismen intergenerationele armoede

In het rapport van de RUG wordt de problematiek rondom intergenerationele armoede beschreven en worden al enkele mechanismen voor intergenerationele armoede benoemd, zoals:

- Gebrek aan liefde thuis, weinig beschikbaarheid van ouder(s), huiselijk geweld.
- Gebrek aan kennis over financiën van een huishouden.
- Gebrek aan begeleiding bij schoolwerk of het niet nastreven van hoger onderwijs door geldgebrek.
- Mechanismen buiten het gezin zoals: stigmatisering van het gezin, sociale uitsluiting van de kinderen, lager schooladvies.

Gezien de onderwerpen waar we over in gesprek gingen, komen de inzichten vooral voort uit het mechanisme *Gebrek aan kennis over financiën*. Andere mechanismen zoals beschikbaarheid en betrokkenheid van ouders, begeleiding vanuit school, bijvoorbeeld bij schooladvies, en hoe geld daar een rol in speelt, zijn echter ook aan bod gekomen. De gesprekken met jongeren in Dordt-West hebben inzicht gegeven in enkele mechanismen die zij ervaren binnen deze specifieke context.

2. Inzichten

De inzichten zijn geclusterd in vijf grote thema's, waarbij *Eigen regie* en *Het ecosysteem* aan de basis staan. Vanuit deze twee inzichten worden allerlei thema's aangeraakt die belangrijk zijn voor jongeren als het gaat over interventies in dit ecosysteem, zoals het belang van bepaalde sleutelfiguren, de rol van een veilige plek en meer inhoudelijke inzichten over de vaardigheden die jongeren nodig hebben om regie te kunnen nemen op hun eigen leven. Deze inzichten zijn geclusterd onder drie hoofdthema's, namelijk *Locatie*, *Sleutelfiguren* en *Vaardigheden*.

1. Eigen regie

De dialogen maakten allereerst inzichtelijk hoe belangrijk het voor jongeren is om zelf inspraak te hebben in mogelijke interventies die voor hen bedoeld zijn. Dit staat aan de basis van iedere interventie die mogelijk kan worden gedaan. Dit betekent dat interventies niet per se door jongeren zelf worden gedaan, maar wel samen met hen worden bepaald. Juist het gevoel van zelf bepalen met wie en hoe je hulp krijgt, draagt bij aan een gevoel van eigenwaarde en de eigen regie kunnen nemen op je leven. Vanuit dit ervaren gevoel van eigen regie, kan je samen met hulpverleners, intermediairs of andere spelers kijken naar mogelijke interventies. Dit is een proces van zorgvuldige afstemming en heeft tijd nodig. Soms heeft een jongere nog relatief veel inzet van een ander nodig. Dan moet je als hulpverlener de jongere thuis ophalen en naar school brengen. Soms is een boks of een knuffel genoeg. Soms geeft de jongere dus 20% en de ander 80%, de andere keer is het andersom. Het gaat erom dat je samen het maximale doet.

“Je bent samen 100%”

Jongerenwerkorganisaties werken veel met maatwerkoplossingen, altijd in gesprek met de jongeren en eventuele andere spelers om te kijken wat voor programma je moet opzetten voor welke jongere, met eigenaarschap bij de jongeren zelf. Dit sluit aan bij de behoefte van de jongeren.

“Elke jongere is anders.”

De jongeren ervaren in hulpprocessen bij de gemeente dat het lastig is om met een hulpvraag te komen. Vaak krijg je op je eigen hulpvraag, drie vragen terug. Deze vragen zijn in onbegrijpelijke taal en ze zorgen voor een gevoel van niet gehoord worden en zelfs wantrouwen.

“Bij het wijkteam krijg ik vragenlijsten mee. Maar waarom krijg ik dat soort vragen? Ben je eenzaam? Wat is dat voor vraag, waar zoek je naar? Wat ga je met die informatie doen? Ik ben hier niet direct mee geholpen.”

“Na het eerste contact moet je duidelijk zijn over wat je verder gaat doen, waar mijn verhaal terecht komt. Anders verlies ik daar mijn zicht op.”

2. Het ecosysteem

Een tweede belangrijk inzicht betreft het ecosysteem waar een jongere onderdeel van uitmaakt. Dit ecosysteem is voor iedere jongere verschillend en kan alleen samen met de jongere zelf in kaart worden gebracht. Jongeren geven aan dat veel kleine interventies in hun persoonlijke ecosysteem, samen kunnen zorgen voor een kantelpunt. Deze interventies of prikkels worden mede aangezet door alle spelers in het ecosysteem rondom een jongere heen. Door een netwerk te bouwen rondom de behoefte van een jongere, kan dit netwerk een jongere van alle triggers en hulp voorzien. Bewustwording van spelers over hun plek in het ecosysteem is nodig, omdat dit ecosysteem zo belangrijk is voor jongeren.

Het gaat om én iemand die helpt met formulieren invullen én het deelnemen aan een groepsgesprek met andere jongeren én het samen schrijven van een sollicitatiebrief én het persoonlijke gesprek met de jongerenwerker. Er is niet één manier die voor iedereen werkt en het samen ontdekken van wat voor een specifieke jongere werkt is essentieel. Zo kan de jongere steeds meer in positie worden gebracht om regie te nemen over zijn of haar eigen leven.

“De jongerenwerkorganisatie werkt met maatwerkoplossingen: altijd in gesprek met docenten, de jongeren en zorgcoördinatoren om te kijken wat voor programma je moet opzetten voor welke jongere. Met eigenaarschap bij de jongeren zelf.”

Het helpt om zowel oog te hebben voor de urgente, praktische hulp, als voor het proces dat de jongere nodig heeft om zich te ontwikkelen. Sociaal emotionele steun van een hulpverlener, maar ook sociale media waar bepaalde informatie wordt gedeeld. Door als jongerenwerkorganisatie met lokale bedrijven samen te werken, kunnen jongeren bijvoorbeeld eerder aan het werk waardoor ze zelfstandiger worden.

“Met de jongeren zelf brengen we hun leefgebied in kaart, om te kijken waar de zelfredzaamheidsmaatregelen een plek moeten krijgen. Met het netwerk kijken we eerst naar wat kunnen we regelen voor de basis leefwijze. Daarna proberen we ze aan het werk te krijgen (bemiddelen) en daarna aan het werk te houden (nazorg).”

Een belangrijke plek voor triggers in het ecosysteem is het onderwijs. Scholen spelen een grote rol in de leefwereld van jongeren. Jongeren geven aan dat school een belangrijke plek is om informatie vandaan te halen. Zeker wanneer jongeren deze informatie missen in hun leefomgeving. Een voorbeeld hiervan is de informatie over de zelfstandigheid die komt kijken bij 18 jaar worden. Ook door bijvoorbeeld een jongerenwerker op scholen te laten meekijken, kun je eerder signaleren dat een jongere hulp nodig heeft en kan het netwerk ingezet worden om de juiste hulp aan te bieden.

Sociale activiteiten in de buurt zijn ook positieve triggers. Door samen met jongeren en spelers uit het ecosysteem leuke activiteiten te organiseren, wordt

de afstand tussen de helpende instanties en de jongeren verkleind. Een voorbeeld hiervan is het naspelen van Jachtseizoen, waarbij de wijkagenten de jongeren op speelse wijze in de buurt achter na zaten.

3. Locaties

Inzichten onder dit thema gaan over de rol die een bepaalde plek speelt in het leven van jongeren, bijvoorbeeld de woonomgeving, maar ook andere plekken waar jongeren veel zijn of zich thuis voelen, zoals op school, op het werk of in een buurtcentrum. En wat maakt een plek prettig om te zijn?

Directe leefomgeving

Het valt op dat met name kinderen en jongeren van jongere leeftijd niet veel buiten de wijk komen. Ze spreken met name over hun directe omgeving, thuis, het sportveld en de school.

De directe leefomgeving van jongeren heeft veel invloed op hun perspectief. Jongeren zien mensen die dag in, dag uit, op straat leven en vaak aanvullende problematiek hebben, zoals verslaving of andere ziektes. Door een praatje met deze mensen te maken, leren ze over het verhaal erachter. Ze weten dat het fout kan gaan als je te weinig geld hebt of schulden maakt. Dan kom je in een vicieuze cirkel en glijd je verder af. Dit zorgt ongemerkt voor een, zoals jongeren dit zelf noemen, zelfverdedigingsmechanisme.

Veilige plek

Een veilige plek, vaak met specifieke sleutelfiguren, is een voorbeeld van een vindplek waar heel veel mechanismen samenkomen. Als jongeren eenmaal een goede ervaring hebben met een plek en een band met bepaalde sleutelfiguren, dan is dit een verzamelpunt voor veel verschillende vragen en uitdagingen. Een jongere kan bijvoorbeeld behoefte hebben aan sport, komt daardoor wekelijks op deze plek, voelt zich veilig en komt vervolgens met hulpvragen over financiën of een loopbaan.

“Je moet altijd verder kijken dan het probleem op het eerste gezicht.”

Armoede bij de jongeren gaat vaak ook gepaard met gezondheidsproblematiek. Een voorbeeld vanuit de jongerenwerkorganisaties gaat over het afmelden voor sportactiviteiten, omdat ze geen sportkleden hebben. Het is dan aan de jongerenwerker om verder te kijken dit probleem. Zij zetten zich in voor het regelen van de kleding, maar organiseren ook een gesprek met de ouders en met het kind over de thuissituatie.

“Wat een locatie fijn maakt om te komen is dat je er gewoon binnen kan lopen. Ik kom hier ook om even te vergeten dat ik problemen heb en een praatje te maken. Er is rust, ik kan contacten leggen, ik weet dat er wordt gekeken naar korte termijn urgentie en naar de langere termijn, een tweede paar ogen zeg maar. Ik vind het ook fijn om iets terug te doen. Dus bijvoorbeeld een podcast maken of een stage doen en daarmee anderen helpen.”

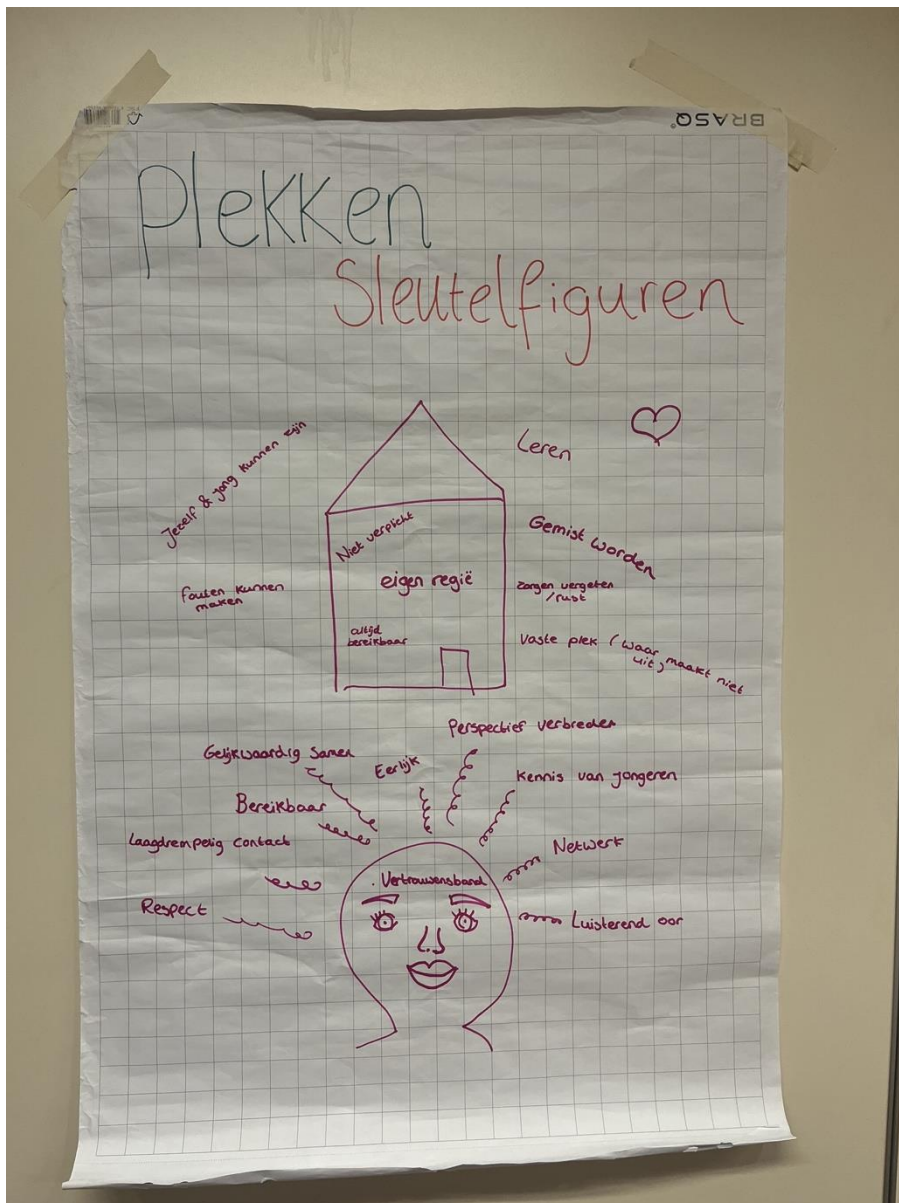
Er zijn bepaalde elementen van een locatie die het een prettige plek maken om naartoe te komen met problemen. De elementen die de jongeren noemen, zijn opgenomen in onderstaand overzicht.

Wat maakt dit een prettige, veilige plek?

- Het voelt als een huiskamer, je wilt je er thuis voelen
- De relatie staat centraal
- Eigen regie in wat je komt doen
- Kwetsbaar kunnen zijn
- Rust voelen, problemen achter je kunnen laten
- Deur open = de locatie is altijd open en er is iemand aanwezig
- Gehoord en gezien worden
- Vaste plek
- Mensen zijn er echt voor jou
- Oog voor korte termijn hulp en lange termijn toekomstperspectief
- Voor verschillende behoeften
- Groepsdynamiek (gemist worden)
- Opgroeien, een plek waar je fouten mag maken
- Zonder schaamte gebruik kunnen maken van de plek (geen herkenbaar bordje op deur)
- In de wijk, zodat je makkelijk binnenloopt (bijna altijd via familie/vrienden)
- Geen verplichtingen om te komen, tenzij in overleg

In de brede dialoog maakten jongeren in één van de subgroepen de volgende schets over plekken en sleutelfiguren. Een jongere zegt hierover:

“Problemen die ik heb zeggen niets over mij als persoon. Het is fijn om dat te voelen op een plek of door een persoon.”

Hiermee wordt meteen de relatie gelegd naar het volgende thema, namelijk *Sleutelfiguren*.

4. Sleutelfiguren

Inzichten onder dit thema gaan over de rol die bepaalde personen spelen in het leven van jongeren, zoals bijvoorbeeld vrienden of familie. En welke eigenschappen maken een bepaalde persoon tot een sleutelfiguur?

Familie

Ouders (of een ander familielid, zoals een oom, oudere zus) spelen een grote rol in het leven van de jongeren. De basis is het gezin, dit is de kring waar je het meest van leert en op de informatie die je van je familie krijgt, ga je af. Een veelgenoemd voorbeeld hierbij is het omgaan met financiën. Je leert van je ouders dat je moet sparen, budgetteren en simpelweg hoe je boodschappen

moet doen. Over deze hulpvragen heb je het niet met vrienden. Maar als puber wil je ook niet altijd aan je ouders vertellen dat je een probleem hebt.

Vrienden

Vrienden hebben veel invloed op de keuzes die je maakt. Het is lastig om de druk vanuit een vriendengroep te weerstaan. Je bent al gauw een ‘spelbreker’ als je niet meegaat in bepaald gedrag. Je hebt andere mensen nodig om in een andere flow te komen en vooral te kunnen blijven.

Sleutelfiguur

Een sleutelfiguur heeft specifieke eigenschappen die goed aansluiten bij de behoeften van de jongeren. De eigenschappen zorgen ervoor dat een jongere bij deze persoon aan de bel trekt als er problemen zijn en open durft te staan voor hulp en begeleiding. Bij deze personen durven de jongeren hun kwetsbaarheid te laten zien en hun hart te luchten over allerlei dingen waar ze het moeilijk mee hebben. Denk aan meelopen met slechte vrienden, vrienden die stelen of financiële problemen. Bij een sleutelfiguur kan je laten zien hoe het echt gaat en hoe je geen imago hoog te houden.

Imago

Er heerst schaamte rondom het onderwerp armoede. Jongeren ervaren een strijd als ze in armoede leven, maar dit niet aan de buitenwereld willen laten zien. Ze profileren zich dan alsof ze wel geld hebben. Het is belangrijker wat mensen zien, dan wat er echt aan de hand is. Ze zijn dan vooral bezig met geld dat je kan zien, dus welke kleding, welke gadgets, dan met geld dat je opspaat voor de toekomst.

Sleutelfiguren kunnen bepaalde hulp of ondersteuning bieden, maar kunnen ook meer in het algemeen een rolmodel zijn, bijvoorbeeld iemand uit de wijk die topvoetballer is geworden. Genoemde sleutelfiguren zijn bijvoorbeeld hulpverleners, jongerenwerkers, familieleden, trainers en oudere jongeren.

De persoonlijke relatie met een sleutelfiguur is voor jongeren ontzettend belangrijk. De ander kan op die manier echt voelen, zien en horen en daardoor aanvoelen dat er iets is. Vanuit daar kan hulp worden georganiseerd. Dit is belangrijk omdat het soms moeilijk is om hulp te vragen. Als je iemand in de ogen kijkt, weet je dat diegene niet alleen komt voor een praatje maar dat er meer aan de hand is.

“Hoe vaker je met iemand bent, hoe sneller je een vertrouwensband opbouwt.”

Wat ook enorm bijdraagt aan zelfredzaamheid, is als iemand naast de jongere gaat staan. Samen een boodschappenlijst maken en kijken waar de jongere tegen aanloopt, dat voelt gelijkwaardig.

“Het doel is daarmee vaak het proces, omdat je al het gevoel hebt dat er iemand naast je staat.”

Jongeren geven aan zich onvoldoende onderdeel van de maatschappij te voelen. Om uit dit perspectief te stappen, hebben zij anderen nodig. Mensen die hun perspectief kunnen verbreden. Een voorbeeld hiervan is het maken van uitstapjes naar plekken waar de jongeren anders nooit zouden komen, zoals musea, of les over politiek. Ook helpt het als de sleutelfiguren een bepaalde reis hebben afgelegd waarmee zij de jongeren kunnen inspireren.

“<...> zag wat er mogelijk was, omdat hij zelf veel heeft meegemaakt, daardoor konden we samen gaan kijken naar mijn keuzes.”

Bij een les over financiën helpt het om een sleutelfiguur, met veel respect en aanzien, aan jongeren uit te laten leggen hoe je in de schulden kan komen. De sleutelfiguur maakt grapjes in hun eigen taal, gebruikt voorbeelden als Klarna en spreekt vanuit zijn of haar eigen ervaring met het gebruik van die app.

“Wij zijn door gedeelde ervaringen een soort familie.”

Wat helpt is dat het op dit soort plekken niet gaat om regels en straf, als je fout gedrag vertoont, maar dat je oorzaken en gevolgen bekijkt. Je bespreekt welke keuzes je hebt en waarom.

“Je kan er niet vanuit gaan dat we perfect zijn, maar je moet er wel vanuit gaan dat het goed gaat.”

“Respect is nummer één, zonder respect voor elkaar ben je nergens.”

Op basis van de verhalen van de jongeren, kunnen we als het ware een profiel optekenen voor een sleutelfiguur. Een eerste aanzet voor vaardigheden of kenmerken voor een profiel die door jongeren zijn benoemd, is opgenomen in onderstaande tabel.

Vaardigheid/ Kenmerk	Werkwijze	Wat helpt
Gelijkwaardig	Vertrouwensband opbouwen Wederzijds respect, geen respect opeisen	Taal Het gevoel geven dat je de tijd voor iemand hebt Naast iemand staan Oprechte verbinding maken, iemand willen leren kennen
Bereikbaar	Presentie, vaak 24/7 Continu, dezelfde persoon In de wijk Preventief, tijdens en nazorg Eén op één contact	Ervaringsdeskundigheid Laagdrempelig contact (via app, gesprekje buiten 'officiële' gesprekken)
Hulpvaardig	Kijkt naar korte termijn urgentie en lange termijnperspectief Kan omgaan met conflict Maatwerk (buiten lijntjes durven denken) Gesprek aangaan	
Perspectief verbredend	Kan buiten kaders van de jongeren denken, perspectief verbreden Eerlijk over wat wel en niet kan	
Betrouwbaar	Beloftes nakomen Discretie	
Leefwereld gericht	Helpen echte hulpvraag te achterhalen Ervaring jongere centraal door echt te luisteren	
Onbevooroordeeld	De jongere nog kind laten zijn Fouten kunnen laten maken	
Kennis van zaken	Kennis hebben van jongeren en hun leefwereld	

5. Vaardigheden

Inzichten onder dit thema gaan over welke vaardigheden jongeren helpen om zelf de regie over hun leven te kunnen hebben en over hoe je hier als speler in kan faciliteren.

Twee kansrijke momenten

Jongeren moeten steeds meer op hun eigen benen staan als ze ouder worden. Twee fasen werden specifiek genoemd in de periode van hun jeugd: de periode na de veilige bubbel van de basisschool (vanaf 12 jaar), is een kritieke periode waarin jongeren snel de verkeerde keuzes maken. Hierboven is al veel genoemd over het belang van veilige locaties en sleutelfiguren die juist in deze periode een rol spelen. In het kader van financiële educatie is met name veel gesproken over de tweede periode, rondom 18 jaar worden en de overgang naar volwassenheid.

Als je 18 jaar wordt, dan komt er ook veel op de jongeren af. Jongeren moeten ineens zelf voor een zorgverzekering, hun contributie voor voetbal, het aanvragen van toeslagen en hun belastingaangifte zorgen. Dit gaat gepaard met allerlei vragen over wat het precies is, wat je moet doen (en laten) en wat de risico's zijn. Niet alles wordt in begrijpelijke stappen uitgelegd. Ook de taal is een probleem, zowel het taalniveau als het soort taal. De jongeren die we hebben gesproken, hebben vaak wel een ouder of familielid die hen helpt. Zij willen allemaal de stap naar financiële zelfstandigheid maken. Als ouders zelf niet goed met geld kunnen omgaan, kunnen zij dit ook niet goed overbrengen op hun kinderen. Toch moet je als jongere leren hoe dit werkt, dat draagt enorm bij aan de zelfredzaamheid. Er is weinig tot geen begeleiding vanuit school op deze financiële zelfstandigheid.

“Ik heb zelf geen overzicht over mijn financiën. Hierdoor ging het fout. Ik deed een praktische opleiding waarbij ik verdiende en geld kon uitgeven. Maar uiteindelijk moest ik veel betalen aan de opleiding en ik kwam in de schulden. School heeft hier niet in geadviseerd.”

Soorten vaardigheden

Vaardigheden kunnen helpen om zelf regie op je leven te pakken, zelfredzaam te worden en bepaalde patronen te doorbreken. Jongeren geven aan dat ze bepaalde vaardigheden nodig hebben om beter om te gaan met de uitdagingen in hun leven. In de eerdere paragrafen zijn al veel mogelijke thema's en vaardigheden aan bod gekomen. Onderstaand worden een drietal kansen toegelicht waar uitgebreider over is gesproken: digitale vaardigheden, het aangeven van grenzen en het zelfverdedigingsmechanisme.

Digitale vaardigheden, inclusief mediawijsheid

Het is fijn om van iemand te leren hoe je om moet gaan met sociale media. Sociale media zijn verleidelijk, bijvoorbeeld qua uitgaven of gokken, maar er is ook veel onjuiste informatie op te vinden. De jongeren weten wel dat ze niet alles moeten geloven, maar het is lastig om dat zelf te beoordelen. Iemand moet je dat leren, dat je zelf oordeelt, of checkt bij een familielid of vrienden. Op school wordt alleen inhoudelijk iets geleerd, niet over hoe je hiermee omgaat.

Een andere concrete vaardigheid is het omgaan met digitale formulieren, zoals voor het aanvragen van je DigiD. Aan vaardigheden voor de telefoon of tablet hebben de jongeren geen gebrek, maar computervaardigheden zijn een ander verhaal. Het gebrek aan deze vaardigheden vormt een drempel bij schuldenproblematiek.

Grenzen aangeven

Jongeren geven aan dat er vaak groepsdruk wordt ervaren om toch een keer geld te lenen aan een vriend die hierom vraagt of een keer een bedrag in te zetten in een gokspel. Waar jongerenwerkorganisaties dan ook veel aandacht aan besteden, is de jongeren helpen om bepaalde signalen te herkennen en ze zo zelfredzamer te maken. Afglijden gaat vaak in kleine stapjes, van één keer komt een tweede keer. De jongerenwerkorganisatie speelt hierop in door jongeren aan te leren hun grenzen aan te geven. Bijvoorbeeld door jongeren bewust te maken dat je alleen geld aan anderen uit moet lenen dat je kunt missen.

Zelfverdedigingsmechanisme

Het zelfverdedigingsmechanisme zet je in om ervoor te zorgen dat wat je op straat ziet, niet ook bij jou gebeurt. Het mechanisme is steeds, ook onbewust, aanwezig en dit heeft voordelen en nadelen. Het houdt je enerzijds scherp, omdat je weet dat je niet zomaar alles kunt doen als je geld verdient, anderzijds zorgt het ervoor dat er een rem zit op je dromen en verwachtingen.

De jongeren nemen geen risico's en maken geen grote plannen voor zichzelf. Als voorbeeld wordt reizen genoemd, de jongeren zouden niet snel een verre reis maken omdat het vraagt om het loslaten van een stukje controle, over je eigen leven maar ook over de mensen thuis. Ook bij moeilijke situaties heeft het invloed, je bent steeds bezig met wat er eigenlijk is gebeurd en of je (op een eerder moment) had kunnen ingrijpen. Omgeven worden met negatieve toekomstperspectieven vormt je.

Aanpak

In de gesprekken is veel gezegd over de manier waarop spelers jongeren optimaal kunnen ondersteunen. Onderstaand worden een viertal kansen toegelicht waar uitgebreider over is gesproken: de kracht van de groep, wederkerigheid, inzet van rolmodellen en de nadruk op het proces.

Kracht van een groep

Er is veel gesproken over groepsdruk, maar groepsdynamiek kan ook heel positief worden ingezet. Het gaat erom dat je de juiste vrienden of de juiste jongeren met een bepaalde ervaring om je heen hebt. In dat geval kan de verbondenheid met de groep juist heel krachtig zijn. Het doet veel als een jongere wordt nagebeld of geappt, hiermee voelt de jongere dat hij of zij wordt gemist. Hier werkt de groepsdynamiek in positieve zin, als de rest wel meedoet, doe jij ook mee.

Wederkerigheid

Door vaardigheden voor jongeren, door jongeren zelf aan te laten leren, beklijft het beter. Inzet van een poule van 'eigen' jongeren, ervaringsdeskundigen of voorlevers, die andere jongeren uitleggen over hun valkuilen en reis die zij hebben afgelegd, werkt goed. Op die manier worden jongeren ook in staat gesteld zelf iets te organiseren en bouwen ze aan een community.

Rolmodellen

Hierop aansluitend, wordt een positief rolmodel veel genoemd als een manier om jongeren te inspireren. Het helpt om mensen waar zij tegenop kijken een podium te geven. Dit kan een sporter zijn die ze kennen, een hulpverlener of begeleider die zelf ervaring heeft en veel kan delen over de 'reis' of ontwikkelingstraject dat zij hebben doorlopen, of bijvoorbeeld een influencer of wijkagent. Jongeren staan open voor informatie van deze personen en laten zich graag wegwijs maken over wat je beter wel en niet kunt doen.

Proces in plaats van uitkomst

Jongeren vinden het daarnaast prettig om te leren over oorzaken en gevolgen voor keuzes in plaats van fouten af te straffen. Belonen op goed gedrag werkt daarentegen wel weer positief.

3. Kansen

In deze rapportage worden veel kansen zichtbaar om op in te haken met interventies rondom jongeren en (financiële) hulp. We benoemen hieronder enkele kansen die vanuit de dialogen boven zijn komen drijven in de bredere dialoog.

1. Praktijkgerichte educatie

Jongeren hebben veel behoefte aan praktijkgerichte educatie. Het onderwijs zou hier een grote rol mogen pakken, maar dan echt praktisch. Er zit ook een kans in het verbreden van het aanbod in gastlessen. Organisaties die gastlessen over bijvoorbeeld sociale media of financiële zelfstandigheid geven, zouden hun aanbod kunnen verbreden naar de vaardigheden die ook nodig zijn om regie te nemen op je eigen leven. Daarnaast werd hier ook als kans benoemd dat niet alleen school, maar ook werkgevers die (veel) met jongeren werken hier een rol in kunnen spelen. Maak het echt concreet: wat is het precies, welke vragen heb je al, wat moet je doen, waar kan je terecht voor hulp als het toch mis gaat?

Een voorbeeld waar veel over is gesproken, is 18+ educatie. Behandel samen concreet welke dingen je allemaal moet regelen als je 18 wordt, waarom je dit moet doen en wat valkuilen zijn. Dus bekijk samen onderwerpen zoals een zorgverzekering, voetbalcontributie, toeslagen en belasting. En zorg dat de brief als je 18 wordt ook aan ouders/ verzorgers wordt gestuurd en via school en sociale media wordt verspreid. Andere onderwerpen zijn bijvoorbeeld ook stage lopen en werk zoeken: deel het op in begrijpelijke stappen, maak het concreet en biedt aanvullende hulp of maak duidelijk waar je dat kan krijgen.

2. Samenwerking in het ecosysteem van spelers

Er wordt al veel samengewerkt door spelers, zo positioneren jongerenwerkers zich bijvoorbeeld op strategische plekken van partners, zoals binnen de gemeente of op school. Door samenwerking worden de lijntjes verkort en kunnen jongeren sneller passende hulp ontvangen. Een kans die ontstond in de brede dialoog is de verbinding tussen de Sociale Dienst, via de Uitvoeringsbrigade, en R-Newt. Hier ligt een kans om naar de herinrichting van locaties van publieke gebouwen te kijken, door de ogen van kinderen en jongeren zelf. Hierbij kunnen de inzichten uit deze rapportage worden gebruikt.

3. Profiel voor spelers in ecosysteem

Er ligt een kans om het profiel met de vaardigheden voor een sleutelfiguur verder uit te werken en breder in te zetten, ook voor andere spelers binnen het ecosysteem van de jongeren. Denk bijvoorbeeld aan trainingen voor medewerkers van scholen, gemeenten of ondernemers die veel met jongeren werken. Veel hulp is goed bedoeld, maar blijft onzichtbaar of komt niet aan omdat de manier waarop deze wordt aangeboden niet goed werkt voor de jongeren.

4. Aandacht voor meer informele triggers in het ecosysteem

Het organiseren van sociale activiteiten, buiten meer inhoudelijke interventies om, zorgt voor positieve prikkels in het ecosysteem. Dit werkt vooral goed als jongeren zelf een rol spelen in het organiseren en faciliteren van de activiteiten. Voorbeelden zijn het eerdergenoemde Jachtseizoen met politie en jongeren, een Halloween buurtspel of een wijkfeest.

“Het mag ook gewoon leuk zijn! Hierdoor voel je ook dat je weer meedoet.”

5. Blijven een lerend proces inrichten

Er ligt een kans in het blijvend met kinderen en jongeren in gesprek blijven, ook in het kijken naar vervolgstappen. De dialoog helpt in het doorbreken van aannames en stereotypering. Dit is een lerend proces voor beide kanten en blijft nodig, zeker vanuit de behoefte van eigen regie van kinderen en jongeren.

“Ik had altijd een beeld van een bepaalt type jongere, ongeïnteresseerd en geen toekomstperspectief, maar dat is niet wat ik hier heb meegemaakt.”

“Dat ik niks nieuws gehoord heb, betekent niet dat het is opgelost.”